

Lique Tuijl

Het taboe van

de *boze* stiefmoeder

GigaBoek, 2008-2017

1e druk 2008
2e druk 2017

De afbeelding op het omslag is beschikbaar gesteld door het Rijksmuseum: Jak van sits, vervaardiger
onbekend, uit 1750 of 1810-1820.

Bewerking: Edmée Tuijl

© 2008-2017 Lique Tuijl

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand
en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, digitaal, door
fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

www.gigaboek.nl

ISBN 978 90 8548 1799

Inhoud

Voorwoord van Liesbeth Bos	7
Inleiding	13
1. Ik ben een boze stiefmoeder!	19
2. Wat doe ik toch fout?	22
3. 'Je wist toch waar je aan begon?'	25
4. ...en andere foute opmerkingen	28
5. Boos op God	32
6. Mijn prins op het grijze paard	36
7. Verrassing!	41
8. Kon ik je bloed maar drinken!	46
9. Wij zijn de baas!	53

10. Doe niet alsof je thuis bent	57
11. Als je niet leuk bent haat ik je!	65
12. Zeg eens dank je wel!	72
13. Ik had jou ook liever niet gekend	75
14. Ik ben je moeder niet!	79
15. Wij zijn wel aardig!	85
16. Waarom doe je dat toch?	88
17. Wat hebben zij toch met elkaar?	93
18. Jouw kind, mijn kind. Ons kind?	97
19. Wat jouw kind krijgt, krijgt het mijne niet	104
20. In jouw cultuur?!	108
21. Waar is de nooduitgang?	114
22. Leven wij nog lang en gelukkig?	118
23. Tot slot nog dit	131
Meer informatie	135

Voorwoord

We gaan raar om met emoties tegenwoordig. Het is vermaak geworden. We kijken er graag naar. En we zijn pas voldaan en tevreden als het er heftig aan toe gaat. Uitbarstingen, ruzies of tranen. De media bieden ons dit vermaak in overvloed. We kijken mee: hoe ouders hun kind verliezen, hoe oude geliefden herenigd worden, hoe bekende Nederlanders omgaan met nare ziektes, wat er gebeurt als je mensen bij elkaar brengt die al jarenlang ruzie met elkaar hebben, of wat er gebeurt als de geadopteerde dochter haar biologische moeder terugvindt. We zijn plaatsvervangend ontroerd, of verontwaardigd, of vol medelijden. In elk geval geboeid. We zijn ook geboeid en geïntrigeerd omdat we ons voortdurend afvragen: is dit nu echt? Is dit wat ze voelen? Is dit wat ze willen laten zien van wat ze voelen? Is dit toneel? Is dit geregisseerd en gemanipuleerd voor de camera, die op zoek is naar kwetsbaarheden? Een onontwarbare knoop, maar het blijft spannend.

Dat zijn de emoties van de ander. En onze eigen emoties? Ook hierover zijn de opvattingen veranderd. Het moet eruit, hebben we geleerd. We hebben sinds Freud veel opgestoken. We weten dat we mogen huilen bij verlies, moeten huilen zelfs. Of beter nog, eerst ontkennen, dan boos worden en dan huilen. We weten dat opgekropte gevoelens tot nare symptomen kunnen leiden. We moedigen elkaar aan: laat je toch gaan, je hoeft niet flink te zijn.

Maar als het dichterbij onze huid komt, als het ons minder goed uitkomt, zijn we dan nog zo eerlijk naar onszelf toe en verdraagzaam naar de ander? Het komt ons dan misschien toch beter uit de ogen te sluiten voor moeilijke en pijnlijke gevoelens bij onszelf of bij de ander. Gevoelens waar we geen raad mee weten en waar ook niet meteen een oplossing voor te vinden is. De neiging tot zelfbescherming wint het van een poging tot eerlijk zelfonderzoek.

Dat zie je bijvoorbeeld voor je ogen gebeuren bij echtscheidingen. Ouders willen het goed doen, die scheiding. Ze willen dat de kinderen er niet onder lijden. Ze willen dat zó

graag dat de kinderen met hun leed niet meer bij hun ouders aan kunnen komen. En dan hoor je van die statements: mijn zoon heeft de scheiding goed verwerkt. Dat komt omdat we altijd gezegd hebben dat papa en mama van hem zullen blijven houden en dat de scheiding zijn schuld niet is.

Dat zie je bijvoorbeeld ook gebeuren bij het opstarten van nieuwe gezinnen met verschillende 'bloedgroepen'. De nieuwe partners willen het oude leven met de mislukte relaties achter zich laten.

Op moeilijkheden zit niemand te wachten. Het moet kunnen. En dan hoor je de statements: gezellig toch, zo'n groot gezin, de kinderen kunnen het zo goed met elkaar vinden. Deze relatie is zo anders dan die met mijn ex, samen kunnen we alles aan. Als er maar liefde is, dan komt alles goed.

Wat men wil en wenst moet kennelijk kunnen. En het moet snel en gemakkelijk kunnen. De gang door de moeilijke gevoelens heen, de worsteling daarmee, die slaan we liever over. Laten we niet moeilijk doen. Wie heeft daar nu wat aan? We selecteren wat

we zien, we zien wat goed uitkomt, we sluiten onze ogen voor onaangenaamheden. Met het gevolg dat je niet meer bij elkaar terecht kunt en eenzaam blijft worstelen met het gevoel dat er kennelijk niet mag zijn.

Het blijft moeilijk om goed met onze emoties om te gaan, zeker in bovengenoemde situaties. Want het blijft worstelen en werken. Worstelen en werken om ze te onderkennen en te aanvaarden. Maar dat is nog maar het begin. Het is een veel voorkomend misverstand te denken dat het uiten van emoties veel oplost. Al kan het even opluchten, dat wel. Maar met onbelemmerd spuien, met emotionele diarree, kom je niet veel verder.

Het gaat er dan vervolgens om die emoties een plek in ons denken te geven. Waardoor we ze van enige afstand kunnen bekijken en onderzoeken, erover kunnen reflecteren en nadenken. Dan pas kunnen we relaties leggen met eerdere situaties en manieren van reageren. Dan pas kunnen we patronen herkennen. Dan pas weten we wat bij ons of wat bij de ander thuishoort. Dan pas leren we onszelf kennen. Waarna we onze gevoelens

kunnen reguleren, hanteren, beheersen of uiten op een manier die het begrip bij de ander vergroot. Dan kunnen we er iets constructiefs mee doen. Maar gemakkelijk is dit niet.

In dit boek over het stiefmoederschap bewandelt Lique Tuijl deze moeilijke weg. Ze helpt stiefmoeders hun conflictueuze en lastige gevoelens onder ogen te zien. Ze houdt een hartverwarmend pleidooi voor erkenning ervan, vaak tegen het collectieve taboe van de buitenwereld in. Ze bespreekt helder de zijwegen die tot impasses en verharding leiden: je verschansen in zieligheid, blijven hangen in bitterheid en wrok, anderen manipuleren en chanteren met je gevoelens uit eigenbelang, of terechtkomen in een eindeloze en zinloze strijd om je gelijk.

Maar daarbij blijft het niet. Ze zoekt en vindt wegen om deze gevoelens van de stiefmoeder constructief om te buigen en voor het welzijn van alle leden van het samengestelde gezin in te zetten. En dit is een verre van gemakkelijke of eenvoudige oplossing.

Daarbij wordt er heel wat van de stiefmoeder en van haar partner gevraagd. Ze beschrijft heel mooi het moeizame proces van balanceren dat hierbij nodig is. Het is nodig je gevoelens te aanvaarden, zonder de gevoelens van de andere leden van het gezin uit het oog te verliezen. Het is nodig te blijven streven naar erkenning van jouw beleving, zonder in een strijd om de ultieme waarheid of het gelijk terecht te komen. En vooral is het nodig gevoelens te kunnen laten bestaan en te verdragen, en ze niet met pasklare oplossingen weg te werken voordat de tijd rijp is.

Daarmee is dit boek een steun voor alle stiefmoeders en aanstaande stiefmoeders en tegelijk een gids die ruimte geeft voor eigen invulling vanuit de boodschap: ken jezelf, erken jezelf en doe er iets mee.

Liesbeth Bos, psycholoog/psychotherapeut

Inleiding

Gezellig een sprookjesboek voorlezen is er niet bij met je stiefkinderen. Hans en Grietje, Assepoester, Sneeuwwitje; hoe leg jij als stiefmoeder een kind uit dat je ze heus niet het bos in zult sturen...

Als 'stiefmoeder' begin je, door de negatieve associatie die in onze cultuur al sinds mensenheugenis aan dit woord verbonden is, altijd met een achterstand.

Je hebt het als stiefmoeder al snel gedaan. En wat blijkt uit vele gesprekken die ik met stiefmoeders had: er rust door al die negatieve associaties een groot taboe op het hebben van negatieve gevoelens over je stiefkinderen.

In Nederland zijn er tegen de 200.000 stiefgezinnen. Exacte cijfers zijn er niet. Het verschil tussen officiële cijfers (gehuwden en geregistreerd samenwonenden) en

de werkelijkheid (stellen die niet samenwonen of niet als zodanig geregistreerd zijn) is groot. Dus naar het werkelijke aantal vrouwen dat te maken heeft met stiefkinderen kunnen we alleen maar gissen.

Ik heb heel wat boeken over stiefgezinnen gelezen, maar aan de gevoelens van de stiefouders wordt relatief weinig aandacht besteed. Op zoek naar (h)erkenning, in tijdschriften en andere media, las ik zelden iets over vrouwen die negatieve ervaringen hadden met hun stiefkinderen. Iedere keer als ik een magazine kocht met een artikel over stiefmoeders, bleken het succesverhalen te zijn. Op internet schreven vrouwen met schaamte dat ze meer van hun biologische kinderen konden verdragen dan van hun stiefkinderen. Daar had ik allemaal niets aan. Ik wilde lezen dat andere stiefmoeders ook liever een leven zonder stiefkinderen hadden gehad, dat ze helemaal niet zo'n zin hadden om het gezellige gezin uit te hangen, dat ze het een zware opgave vonden, dat soort dingen.

Maar in al die artikelen staan de stiefkinderen voorop. Natuurlijk is het goed

oog te hebben voor de positie van de stiefkinderen. Zij hebben weinig te zeggen (gehad) over beslissingen die hun ouders namen en nemen. Ze worden gevormd door het leven in een stiefgezin en ze hebben nog hun hele leven voor zich. Maar dat neemt niet weg dat de betrokken volwassenen ook sterke en moeilijke gevoelens kunnen hebben over de situatie. Een stiefmoeder moet zich kunnen verplaatsen in de betrokken kinderen – ‘zij hebben er immers niet voor gekozen’ – én begrip hebben voor de moeilijke positie van haar man – ‘hij staat tussen jullie in’. Maar wie staat er eigenlijk stil bij de positie van de stiefmoeder?

In de tijden dat ik het zwaar had in mijn gezin knapte ik dan ook nergens zo van op als bij bevriende stiefmoeders af en toe eens ongegeneerd alle ‘slechte’ gedachten uit te spreken. Vaak hadden we daarbij zelfs reuze lol. Daarna kon ik weer met frisse moed en positieve energie terug naar mijn stiefgezin. Maar ik merkte ook dat lang niet iedereen vriendinnen heeft in dezelfde situatie.

Daarom dit boek.

Het is een boek gericht op herkenning en erkenning van de negatieve gevoelens

die je als stiefmoeder over je stiefkinderen kunt hebben. Dat lijkt geen vrolijke insteek, maar de meeste gevoelens zijn veel beter te hanteren op het moment dat ze erkend worden door de partners, door de omgeving, maar vooral ook door de stiefmoeders zelf. Er bestaat dan minder gevaar op het ongecontroleerd handelen vanuit die gevoelens. Naar mijn idee is dit de enige manier waarop een stiefgezin uiteindelijk een succes kan zijn.

Dit boek staat vol met negatieve gedachten. Waarschijnlijk, hopelijk, herkent niet iedere stiefmoeder ze allemaal, maar ik heb getracht de meest voorkomende gedachten te bespreken. In de eerste plaats heb ik het geschreven voor stiefmoeders; hoewel ik vermoed dat veel aspecten ook stiefvaders zullen aanspreken.

Maar ook hun vriend(inn)en of familieleden kunnen baat hebben bij dit boek, als ze de stiefmoeder tot steun willen zijn. Idealiter lezen de partners van de stiefmoeders dit boek ook, maar het zou al heel fijn zijn als hij alleen de laatste, concluderende hoofdstukken tot zich zou nemen...

Het is echter absoluut niet mijn bedoeling met dit boek stiefmoeders materiaal te verschaffen waarmee ze hun partner om de oren kunnen slaan. Het verwerven van begrip voor jezelf, dat is het belangrijkste doel van dit boek.

Natuurlijk zijn er ook stiefgezinnen waarin het van het begin af aan lekker loopt en de stiefmoeder enthousiast is over haar stiefkinderen. Voor hen is dit boek dus niet bedoeld.

Ik ben geen psycholoog, ik ben 'ervaringsdeskundige'. Alhoewel ik regelmatig een suggestie doe hoe je met een bepaalde gedachte om kunt gaan, is het niet het doel van het boek om oplossingen aan te dragen. Het idee is dat de (h)erkenning van de negatieve gevoelens op zich, en het begrijpen ervan, kunnen bijdragen tot een verlichting van de situatie voor de stiefmoeder en daarmee uiteindelijk voor alle leden van het stiefgezin.

Zestig procent van de stiefgezinnen loopt binnen zes jaar op de klippen. Ik heb

niet de illusie daar met dit boek een opzienbarende verandering in aan te brengen. Maar ik hoop wel dat stiefmoeders die zich beklemd en onbegrepen voelen, na het lezen van *Het taboe van de boze stiefmoeder* met een positievere insteek in hun gezin kunnen functioneren.

Ik gebruik de, soms wat gevoelig liggende, term 'eigen kinderen' waar nodig; het feit dat stiefkinderen (anders dan bijvoorbeeld adoptiekinderen) doorgaans hun 'eigen moeder' ook nog hebben is juist van fundamenteel belang bij vele situaties die in dit boek besproken worden.

Ik maak geen specifiek onderscheid tussen 'parttime' en 'fulltime' stiefmoeders, alleen daar waar het ter zake doet.

Verder ben ik uitgegaan van traditionele man-vrouwgezinnen, waarbij de moeder van de stiefkinderen nog in beeld is.

Lique Tuijl

1. Ik ben een boze stiefmoeder!

Pas had ik weer gedonder met mijn stiefzoon, Eric. Later op die dag hoorde ik over een ongeluk waarbij een jongetje van zijn leeftijd omgekomen was. Was het Eric maar geweest, schoot in een flits door m'n hoofd. En eerlijk gezegd denk ik er weleens vaker aan hoe heerlijk het zou zijn als hij 'van de aardbodem zou verdwijnen'. Daar voel ik me schuldig over, en ik ben bang dat het met die gedachten nooit gaat lukken met ons stiefgezin.

Veel stiefmoeders hebben regelmatig (erg) slechte gedachten over hun stiefkinderen. Ze schrikken ervan, want ze hebben allemaal de angst de boze stiefmoeder uit de sprookjes te zijn, of die indruk te wekken bij de buitenwereld. Met als grootste beoordelaar waarschijnlijk hun echtgenoot of hun (schoon)familie.